

Ta zgodbica je bila pred mnogimi leti prevedena iz neke izgubljene antologije. Prevajalec niti ni več čisto prepričan, ali je avtor Clive James ali Alan Coren, ima pa jo za prepričljivo, čeprav lahko to pojasnilo, zakaj totalitarni sistemi ne delujejo.

VELIKI BRAT IMA ŽAL ZAMUDO

Clive James

Winston Smith je ležal na svoji grdi ozki postelji v svoji grdi tesni sobi in zijal v svoj grdi mali telekran. Ekran je zijal nazaj, prazen. Smith se je odlepil od svoje grde male blondinke, stopil čez oguljeno sivorjavo preprogo in brcnil molčečo katodo.

Signal se je opotekel čeznjo in spet izginil. Smith je vzdihnil in dvignil telefon.

"Bi mi dali izposojevalnico Rentabrother?"

"V imeniku so," je rekla telefonistka.

"Nimam ga," je odgovoril Smith. "Niso mi ga poslali."

"Jaz nimam nič pri tem," je rekla telefonistka. "To je drugi oddelek."

"Saj se nisem pritoževal nad vami," je rekel Smith. "Samo mislil sem, da bi mi vi lahko dali številko."

"Pravkar sem hotela oditi," je povedala telefonistka. "Zaradi snega."

"Saj ne sneži."

"Ne, zdaj že ne. Nič nisem rekla, da bi zdaj snežilo."

"Morda bi lahko govoril z nadzornico."

"Ni je tukaj. Ob petkih gre k frizerju."

"Samo številko servisa Rentabrother potrebujem," je rekel Smith.

"Ali je ne bi mogli poiskati zame? Gotovo imate imenik."

"Skloniti bi se morala," je povedala telefonistka.

"Res vam bom hvaležen."

"Pravkar sem si namazala nohte."

"Res vam bom hvaležen."

Sledil je dolg premor in slišal je žensko, ki je naročala zrezke in nekdo mu je zdrdral vremensko napoved za Heligoland. Potem je slišal del recepta za krastačjo salamo. Po še dveh prekinitvah se je telefonistka

končno oglasila. Zalajala je: "706544." Smith je odložil slušalko in zavrteel 706544.

"809113" je zakričal glas. "Dom eastazijskih mačk."

Naslednjič je dobil samoanskega kovača in potem Francozinjo, ki je dobila živčni zlom in začela vreščati. Končno se je oglasil moški: "Izposojevalnica Rentabrother."

"Tukaj Winston Smith, Osbaldestonska cesta 72a. Bojim se, da moj ekran ne dela."

"In kaj hočete od mene?" je rekel moški. "Dela imamo čez glavo."

"Nihče me ne opazuje," je potožil Smith. "Veliki brat bi me vendar moral vselej opazovati."

"Pa pokliči velikega zafukanega brata. Mogoče pa on nima težav s pomanjkanjem osebja, časom dopustov in bolniškimi. Mogoče on ne čaka na rezervne dele. Da ne omenjam, da so se nam v skladišču podrle police, vse leži na kupu, nalepke so se pogubile, steklo je popokalo, ljudje telefonarijo vsako minuto, noč in dan. Kaj zastopite, da je to moj čas za čaj?"

"Res mi je žal," je rekel Smith. "Samo..."

"Poskušali vam bomo popraviti v četrtek štirinajst dni. Saj imate izvijač, ne?"

"Nisem prepričan."

"Same zafukane čudeže bi radi ti ljudje," je rekel moški in odložil.

Odložil je tudi Smith in hotel se je že vrniti v posteljo, ko je zabobnelo po vratih in preden sta se z malo blondinko mogla premakniti, so treščila s tečajev in v sobico sta zgrmela dva orjaška stražnika miselne policije. Postavila sta se na noge, pogledala naokrog in izvlekla beležnici.

"Eric Jervis," je zagrmel večji od njiju, "v zadnjih šestih dneh smo nadzorovali vsak vaš gib in imamo vse razloge za prepričanje, da je bicikel, ki z izrabljenimi gumaticami na zavorah stoji pred blokom, registriran na vaše ime. Boste kaj izjavili?"

"Jaz nisem Eric Jervis," je rekel Smith.

Zijala sta vanj.

"Pa smo tam," je zastokal manjši policaj.

"Vprašaj ga, če ima kakšne dokumente," je zamrmral večji.

"Imate kakšne dokumente?" je vprašal stražnik.

"Čakam na novo osebno," je odgovoril Smith, "niso mi je še poslali."

"Vedel sem, da bo to rekel," je zagodrnjal večji.

Pospravila sta svoje beležnice.

"Morda pa veste, kje bi lahko našla tega Erica Jervisa?" je za vsak primer vprašal večji.

"Žal ne," je odgovoril Smith.

"Kdo pa je potem ta na postelji?"

"Eric Jervis gotovo ne."

"Res bo tako," je pripomnil manjši.

"Ravno sem pomislil," je rekel večji, "se ti ne zdi, da ljudje, ee, naj ne bi delali ee, tega?"

"Česa?"

"Saj veš," miselni policist je zardel in povetil oči, "moški in ženske."

"Ne razumem, kakšne zveze ima to z zavorami na biciklu," mu je odgovoril kolega.

Salutirala sta.

Smith ju je spremil ven in se vrnil v sobo. "Samo do vogala skočim po časopis," je rekel blondinki, "takoj bom nazaj."

Na ulici je bila huda gneča. Pravzaprav je bil čas za dve minuti sovraštva, a pol javnih telekranov ni delalo, in tudi sicer so bili prebivalci v glavnem pijani, ali pa so se prepirali med seboj, klofutali otroke, ponujali in sprejemali stave, vlačili pse od uličnih svetilk, ali bili kakorkoli že drugače zaposleni, tako da so se za vreščече telekrane zanimali le otroci, ki so jih obmetavali s kamenjem. Smith se je prerinil do trafike, kupil časopis in pogledal, kaj je novega.

"VELIKIBRAT, NEHAJ GA SRAT," je bobnel naslov nad uvodnikom, ki je psoval vlado zaradi podražitve hrane, pomanjkanja spodnjih hlač in slabe igre državne nogometne reprezentance. Smith je vedel, da to ni bil članek, ki so ga državni novinarji dali v tiskarno, a vsi so vedeli, da tiskarji ne poslušajo nikogar in da, če se že morajo zagovarjati, zvalijo vse napake na pomanjkanje črk. Sicer pa ni nihče več sitnaril. Vlada je imela preveč drugih težav.

A ko se je Winston Smith obrnil domov, ga je nekaj pocukalo za hlače in tenek glasek je pričel vreščati. Okoli njega je skakal droben pionir špijonček. "Winston Smith dela grde stvari v štirinajst B," je tulil otrok. "Primate ga, nago žensko ima v sobi!"

Pionirček bi gotovo še kaj povedal o stvari, pa ga je zgrabila mama in mu dala tako klofuto, da ga je odneslo v jarek. A škoda je bila že storjena in preden je Smith lahko odprl usta, sta ga dva uniformiranca dvignila s tal in ga zabrisala v marico, ki je s tulečo sireno oddrvela čez večerne ulice proti grozljivi grmadi ministrstva ljubezni.

"Smith, W.," je zalajal uniformiranec uradniku.

"Kaj pa je storil," je ta zagodrnjal nazaj. "Domov odhajam."

"Ujeli smo ga, ko se je šel "očka in mamico"."

"Petek zvečer je," je rekel uradnik, "danes grem na tombolo. Fant, ne počni več tega. Lahko greš."

"Sem ga že zapisal," je protestiral stražnik. "Ne moreš mu kar reči, naj gre domov. Cel list bom moral iztrgati iz knjige." Položil je Smithu roko na rame. "Prav žal mi je, sinko. Če bi imeli radirke, bi bilo vse drugače. Zmanjkalo jih je, novih pa pa še niso poslali."

"Potem ga pa odpelji v sobo 101," je rekel uradnik.

"Ne sobe 101," je rjovel Smith. "NE V MUČILNICO, PROSIM VAS! NIČESAR NISEM STORIL, ŽENSKO KOMAJDA POZNAM, NAJ MI KDO POMAGA, NE POŠILJAJTE ME TJA-- ..."

"Nehaj s tem," ga je ostro opozoril pisar, "psa boš prestrašil." Cvilečega so odvlekli v dvigalo.

"Aha, Smith, Winston," si je mož v beli halji pomel roke. "Boste vstopili? Podgane, kajne, vi se najbolj bojite podgan, ha-ha-ha. Velike rjave podgane. Velike podgane z rožnatimi očesci ..."

"NE, NE PODGAN, VSE DRUGO, SAMO NE PODGAN, NE, NE, NE!"

"...Podgane z dolgimi, gladkimi repki, Smith, debele, lačne podgane, podgane z ostrimi drobnimi ..."

Pomočnik ga je utrujeno prekinil. "Daj no mir, Esmond. Saj veš, da nimamo več nobene podgane. Od pošiljke lanskega decembra nisva videla nobene."

Smith je zazijal. "Podgan vam je zmanjkalo?"

Esmond je vzdihnil in zmajal z glavo. Nenadoma je spet zasijal. "Imamo pa miši! Debele, mastne, lačne, z sijočimi očmi..."

"Miši me sploh ne motijo."

"Poskusi s krastačami," je predlagal pomočnik. "Vsa shramba jih je polna."

"Tako je!" je vzkliknil Esmond. "Krastače! Velike, mastne, spolzke..."

"Krastače so mi čisto všeč," mu je pojasnil Smith.

Dolgo so molčali.

"Pajki?"

"Prav ljubke stvarce. Če vam kaj pomaga, ne prenesem moljev."

"Moljev? Kje pa misliš, da si, človek božji? Moljev? Za noben denar jih ne dobiš."

"Pride ti sem, važen kot marela, in še molje bi rad."

"Smith je nekaj časa razmišljal.

"Tudi podlasic nimam posebno rad."

"Končno," si je oddahnil Esmond. "Sem že mislil, da se bomo gledali celo noč. Dennis, daj mu podlasico."

In tako sta zaklenila Winstona Smitha in podlasico v sobo 101. Podlasica je bila že zelo stara, samo sedela je na tleh in sople in po Smithovem mnenju bi bilo vse skupaj lahko veliko hujše.

*(OWING TO CIRCUMSTANCES BEYOND OUR CONTROL 1984
HAS BEEN UNAVOIDABLY DETAINED, revija Punch, 1974)*